

Kronborg Motetterne Tilegnet Frederik II og Dronning Sophie 1582 Udgivet i Anledning af Hendes Majestæt Dronning Margrethe II's Halvtredsårsdag 16.4.1990. Det kongelige Bibliotek 1990. Udgivet af Ole Kongsted. 99 s., ill.

De tre såkaldte Kronborg-motetter er en del af det vigtige nodefund, som blev gjort i Flensborg 1984, og som Kongsted beskriver i Det kongelige Biblioteks udstillingskatalog, *Festmusik fra Renaissance*, Det kongelige Bibliotek 1990. Motetterne er skrevet i anledning af indvielsen af det i samtiden berømte springvand på Kronborg Slot 1583. Det vil føre for vidt her at komme ind på springvandets og motetternes tilblivelses-historie, som kan studeres i det nævnte katalog og i denne udgivelse.

Som det fremgår af titlen er udgivelsen en fødselsdagsgave til dronningen og fremtræder som en pragtudgave med meget særpræg. Det vil derfor være naturligt at begynde med en omtale af *værkets ydre*, som påkalder sig opmærksomhed og er en omtale værd. Alene formatet er bemærkelsesværdigt: 42 x 29.5 cm (herom senere). Indbindingen er i hvidt lærred med en meget smuk facsimile-gengivelse af to af originalens sider som for- og bagside. Udgavens titel forekommer kun på ryggen. Det royale understreges såvel af forsatspapirets kongebå farve som af statsvåbnet på smudstitelsiden. Værket er udgivet i 50 eksemplarer på Velin d'Arches bøttestapir og 550 eksemplarer (heriblandt anmeldereksemplaret) på kraftigt, smukt tonet offsetpapir. Udgavens *layout* er overordentlig smukt med fornemme gengivelser af såvel originalnoder som illustrationer, og ikke mindst på grund af selve den trykte tekst i skrifttypen Abrams Venetian og nodesatsen ved Edition Egtved. Layout, trykning og indbinding har da også været i de bedste hænder hos Poul Kristensen i Herning. Fornemheden strejfer dog det komiske, når udgivers navn, *Ole Kongsted*, er gemt om på kolofon-siden!

En fortale af Erland Kolding Nielsen placerer nyudgivelsen i forhold til Det kongelige Bibliotek og dedicerer den i pompøse vendinger til Dronning Margrethe II. Atter her forekommer en overdreven nedtoning af udgiverens arbejde til "en flersidig videnskabelig redegørelse", idet Kongsteds arbejde består af en kildekritisk nyudgave og en meget omfattende videnskabelig redegørelse på tilsammen 71 af de ialt 100 sider!

Efter endnu en kolofon, et smukt gengivet kobberstik af fontænen og portrætter af Frederik II og dronning Sophie følger en facsimileudgave af de tre motetter, og atter her må man beundre det fremragende tryk. En umiddelbar sammenligning med originalens nuværende udseende lader sig let udføre, idet to sider af *Quinta vox* som nævnt er anvendt til illustration på indbindingen. Afslutningen på dette afsnit udgøres af motetternes tekst og en hyldesttale, såvel i facsimile som i moderne tryk og med en fortræffelig oversættelse ved Jørgen Raasted.

Dernæst følger den moderne, kildekritiske udgave i partitur, sat af Edition Egtved i en stil, som står fint til bogens øvrige udseende. Ikke mindst er skrifttypen *Palatino kursiv* meget velvalgt i dette specielle tilfælde. Udgaven er overordentlig korrekt: trods omhyggelig sammenligning med originalen har anmelderen ikke fundet ét tilfælde af afvigelser, som ikke er nævnt i revisionsberetningen! Naturligvis kan udgivelsesprincipperne diskuteres, her er der vel lige så mange meninger som udgivere. I langt de fleste henseender kan anmelderen gå ind for udgivelsen. Dog skal nævnes, at udgiveren hævder, at de løse fortegn "efter datidens praksis kun gjaldt for den pågældende node",

men dog regner dem som gældende for flere noder i samme melodiske vending, jvf. f.eks. Sexta vox p. 44, takt 47; Tenor p. 45, takt 57 (hvor udgiveren foreslår det ikke eksisterende fortegn ophævet); Discantus p. 56, takt 45. Det undrer én, at den ellers meget præcise udgave ukommenteret ændrer slutnoder til overalt at være breves (formodentlig af tekniske årsager) i stedet for originalens longae. Endelig finder anmelderen det forkert i denne sammenhæng at ændre alle brevisnoder, som fylder en takt, til to sammenbundne helnoder. Men overalt drejer det sig om petitesser, som ikke rækker ved udgavens meget høje standard.

Udgavens sidste 40 sider består af Ole Kongsteds overordentlig grundige tekstlige kommentar, *Kronborg-fontænen og dens motetter*. Den indledes med den beskrivelse af Flensborg-samlingen og dens kompilator, som er trykt i det tidligere nævnte udstillingskatalog. Såvel dette afsnit som det følgende om fontænen historie, udseende og berømt-hed i samtiden, er spændende og velskrevne, og de bygger på omfattende kildestudier.

Af stor interesse er afsnittet *Kronborg-motetternes komponist*, som diskuterer de anonyme motetters mulige ophavsmand med baggrund i tekstforfatteren, Joachim Pömers udtalelse, at han har ladet motetterne "...gesangsweis durch einen berühmten Musicum alhie componiren lassen...". Kongsted opregner otte mulige komponister, hvoriblandt de kendteste er Leonhard Lechner og Orlando di Lasso. Ud fra en diskussion af såvel komponisternes alder og placering i samtiden som deres stil ender han med at konkludere, at intet sikkert kan siges, men at meget taler for Lasso som ophavsmanden. Jeg skal ikke gøre mig til specialist i Lassos stil, men jeg føler mig på linie med udgiveren, som iøvrigt sobert understreger, at der skal større undersøgelser til for at sige noget sikkert ud fra stilistiske karakteristika.

Udgavens sidste afsnit er en meget omhyggelig *kildebeskrivelse*, udarbejdet med støtte af Per Laursen og Jesper Düring Jørgensen. Af den spændende redegørelse fremgår det bl.a., hvorledes de oprindeligt meget store ark for fire af stemmernes vedkommende er blevet maltrakteret ved en hårdhændet beskæring og indbinding. De to sidste stemmer, Discantus og Quinta vox, er bevaret i deres oprindelige, sjældne format, som "har fristet denne udgaves ophavsmænd over evne, da vort format skulle besluttes"! Efter den omhyggelige beskrivelse af samlebindets nuværende udseende kan det for øvrigt undre, at beskrivelsen af de stemmebøger, som indeholder de to stemmer, er så nødtørftig.

Sluttelig følger et omfattende noteapparat og endelig indholdsfortegnelsen, som ganske vist er smukt anbragt her, men som man kunne ønske sig på nutidig vis anbragt forrest i udgaven.

Alt i alt er her tale om en sjældent smuk, interessant og pålidelig udgave, som kan være et eksempel til efterfølgelse. De få indvendinger, som kan gøres, har alle at gøre med udgivelsens særlige status: Vel er der en speciel anledning, og vel er det dejligt at se et så smukt og veludformet bibliofilt tryk; men måske burde man alligevel have skelet til den praktiske anvendelighed. Formatet er *meget* stort, så stort at man ikke aner, hvor man skal anbringe bogen, hvis "man" ikke er et bibliotek eller en samler, som har monterer til sin rådighed! Bogen er 8-9 cm højere end de højeste normale nodeudgaver, og en meget stor del af siderne er margin uden om et spejl, som næsten kunne stå smukt på en A4-side. Årsagen er som nævnt, og som det fremgår af bindet, originalens udseende,

men alligevel! Og endelig en sidste svaghed: i kolofonen nævnes, at Edition Egtved "forhandler udgaven af motetterne til praktisk korsang", et faktum, som ville tage brodden af den netop fremførte kritik. *Men* ved henvendelse til forlaget oplyses det, at man ikke har tænkt sig at lave den praktiske udgave, da den næppe kan have interesse for korene!* Når dette er tilfældet, burde udgiverne helt afgjort have disponeret med lidt færre af pengene til denne kostbare udgave og have sikret sig, at det ville være muligt at købe noderne til praktisk brug. Værkerne er det værd, og det kan ikke være rimeligt, at vigtige værker forbeholdes de få, som vil ofre 750 kr. på 18 sider noder eller vil benytte sig af ulovlig kopiering!

Denne lille dråbe malurt skal dog på ingen måde overskygge den glæde, det er at have en så god og smuk bog mellem hænderne.

J. P. Jacobsen

* Kronborg-motetterne er siden udkommet i en praktisk udgave hos Engstrøm & Sødring Musikforlag A/S (red.).

Royal Music from the Courts of Kings Frederik II & Christian IV. Danish Radio Chamber Choir, Stefan Parkman. Royal Danish Brass. Bourresque Ensemble. Per Kynne Frandsen, Organ. Da Capo DCCD 9020.

Christian IV-året 1988 blev i mange henseender af afgørende betydning for forskning inden for dansk musik, især som den kommer til udfoldelse i kredsen omkring Musikvidenskabeligt Institut, Københavns Universitet. Jeg tænker navnlig på udgivelserne af såvel noder som Compact Discs i serien *Musik i Danmark på Christian IV's tid*, men også på den forskning, som er fulgt i kølvandet på dette arbejde. Skelsættende for kendskabet til tidlig dansk musik blev Ole Kongsteds genopdagelse af den store nodesamling i Flensborg, som indtil videre har givet sig udtryk i pragtudgaven af *Kronborg-motetterne*, og i sammenhæng dermed nærværende Compact Disc med værker fra Frederik II's og Christian IV's tid.

Pladen indeholder 27 satser, som alle på en eller anden måde har forbindelse til Frederik II's eller Christian IV's hof, og en stor del af værkerne stammer fra Flensborgsamlingen (se nærmere om denne samling i nærværende årbogs anmeldelse af Kronborg-motetterne). Værkfølgen er udarbejdet med stor omhu, så pladen danner et velkomponeret hele, hvor satser for kor, solister, blæserensemble, gambeensemble og for orgel veksler på smuk og afbalanceret måde. Selvom stilgrundlaget er meget homogent, er den klanglige vekslen medvirkende til, at øret ikke trættes.

Dominerende, såvel kvantitativt som kvalitativt, er Radiokammerkoret under ledelse af Stefan Parkman. Under denne fortræffelige kordirigents ledelse har koret opnået en klanglig smidighed og homogenitet og en indføling med ældre tids musik, som man ofte tidligere har savnet. Kun meget få steder generes man af pågående enkeltstemmer eller solistiske tilbøjeligheder. Dette gælder såvel for de stort anlagte værker såsom Kron-